

Конспект лекції 4 – СВИТОГЛЯД У КОНФЛІКТІ.

ВИЗНАЧЕННЯ СВИТОГЛЯДУ - БОГ

В даному уроці ми розглянемо різні світогляди, з якими ми стикаємось у нашому житті доволі часто, і які конфліктують між собою. Чому ми ведемо мову про світогляд? Світогляд – це погляд людини на життя. По суті Євангеліє, оповісті Біблії – це біблійний погляд на життя. І коли людина приймає Євангеліє за підвалину свого життя, фактично вона міняє свій світогляд, приймає Божий світогляд за основу свого життя. Я б дав найпростіше, зрозуміле визначення світогляду як сукупність відповідей на найголовніші питання життя. І в кожного з нас є свої відповіді на різні життєві питання. Коли ви ставили собі питання: чому решта людей інші, то через те, що вони по-різному відповідають на ці питання, як і ми з вами. І ось ці різні відповіді й формують різні позиції, погляди, розуміння. І питання цілком різні: від серйозних – що є добре, а що зле, до простих – їжі, одягу, стилю, музики тощо. І кожна людина формує свій світогляд згідно з тими відповідями, що вона дає сама собі, або чує ці відповіді, або копіює чийсь відповіді. Найчастіше ми наслідуємо тих, хто нам подобається, можливо, це акторів, можливо, відомих людей. І кожна людина, яка живе на землі, має світогляд. Водночас варто зазначити, що не кожна людина замислюється над своїм світоглядом. Всі його мають, але далеко не кожен оцінює, або знає про те, що він має світогляд. Навіть діти мають своє світобачення. Але у випадку дітей воно ще формується. І діти найчастіше копіюють світогляд своїх батьків. Тут справді до ладу правдива українська народна приказка: «які мамо й татко – таке і дитятко» (інші варіанти на вибір: *«коли батько рибалка, то й діти у воду дивляться; яке дерево – така сливка, яка мати – така і дівка; яке дерево – такий клин, який батько – такий син»*). І в даному випадку діти саме враз формують своє світобачення, дивлячись на дорослих, які їх оточують.

Також важливо спинитись на тому, *що* формує світогляд кожного з нас. Найперше, крім батьків – це засоби масової інформації. Коли дитина дивиться мультфільм, слухає казку, що розповідає їй бабуся, коли вона самотійно читає, то ось ці засоби масової інформації формують її погляди, розуміння, цінності. Далі, коли дитина йде до школи, викладачі, крім навчання грамоти, нав'язують певний погляд на світ. Чимало предметів, що викладають у школі, зокрема природознавство, або релігієзнавство, далі питання вступ до філософії, література тощо. Ці предмети спрямовані в першу чергу на те, щоб сформувати певну особистість, певний набір цінностей, набір поведінки, навичок людини. І звісно, будь яка держава індоктринує в людину, щоб вона, як громадянин, вписалась у суспільство, що існує, вписалась у певні норми поведінки, вимог, цінностей, що держава нав'язує. Через це дуже мало людей, які усвідомлюють, що в них є певний світогляд. На жаль світобачення деяких

людей – це абсолютний хаос. Людина підбрала першу відповідь із шоу, іншу відповідь – зі статті з якогось журналу, третю відповідь – з популярної філософської книги, четверту, не замислюючись, видав з поглядів своєї сім'ї. І ось вона має такий набір певних позицій і поглядів, які між собою не узгоджуються, часто заперечують одне одного. Проте людина живе з таким набором поглядів, намагається якось пристосуватись з ними у житті. Часом стикаєшся з абсолютно нелогічними, а то й абсурдним поєднанням, коли людина заперечує чогось нематеріального і водночас вірить у якісь замовляння, пристрیتی, дотримується якихось забобонів. Це свідчить про те, що людина ніколи не систематизовував свого світогляду.

Чому ми говоримо про це? Я вище казав, що віра в Бога є певний світогляд, певний погляд на світ. Віра в Бога не просто визнання якихось фактів. Віра в Бога, тим більше спасительна віра, що є формувальним фактором нашого життя, і є тим самим поглядом на всі події, поглядом на те, хто є я, на те, яким є Бог, які є моральні вимоги і принципи, поглядом на те, яким є майбутнє для людини, що є вічність.

Друзі, вельми важливо для кожного з нас, коли ми займаємось цим процесом розуміння *у що я вірю і чому я вірю*. Дуже важливо, щоб кожен із нас передивився своє світобачення і зважив. І як важливо, щоб кожен із нас достосував свій світогляд відповідно до Біблії, до біблійних тверджень, її поглядів.

В цій відеолекції я наведу п'ять основних запитань, відповіді на які формують наше світобачення, або, так би мовити, п'ять складових нашого світогляду. Цей матеріал досить глибоко висвітлює найвідоміший апологет Дональд Велш у своїй книзі «Розум і віра». Якщо ви знайдете цю книгу, то варто почитати. На жаль, мені не траплялись на очі переклади на українську мову. Але деякі думки, якими я хочу поділитися з вами, взяті з його курсу з апологетики.

Тож які п'ять найголовніших складових світобачення будь-якої людини? Які є п'ять головних запитання, на які нам треба правильно відповісти? В даному випадку я хочу докладно спинитися на кожному з них. Можливо, це забере чимало часу, але цю допомогу годі буде оцінити в подальшому, коли ми торкатимемось інших питань, щ розглядає апологетика.

Перше запитання, що людина запитує в себе, можливо, свідомо чи ні, звісно, що це питання існування Бога. Бог: чи існує Він? І якщо існує, то який? Це справді засадниче запитання. Вся решта запитань, чи складові світогляду, формуються на підставі відповіді на це запитання. Мені подобається спроба систематизувати всі релігії, що існують у світі, на декілька груп на підставі того, як вони відповідають на це запитання про існування Бога. Щоб спростити наш курс, ми всі релігійні погляди,

вірування, релігії поділимо на чотири групи. І ці чотири групи формуються саме на підставі того, як кожна релігія відповідає на питання існування Бога.

Отже, **чи існує Бог?** Ми, тобто те покоління, що жило за Радянського Союзу і було виховано в дусі, що Бога не існує. Це була офіційна позиція атеїстичного суспільства, що Бога немає. Це лише легенда, видумана ідея, що була потрібна у старовину для людини, котра боялася довколишнього світу, в якому було складно впоратися з усіма труднощами, які його оточували. Через це він і видумав Бога, як Того, Хто керує всіма процесами, до Якого можна звернутись. І є до сих пір усталені переконання, усталений погляд людей, які вважають, що Бога немає, що все, що існує – це лише матерія, що ніякого Бога немає. І цю позицію ми можемо назвати **атеїзмом**, атеїстичною позицією. Зокрема атеїзм означає *θεος* – це Бог, а *ἀ* – заперечення, тобто, Бога немає. І саме ця позиція заявляє, що Бога, як Особистості, не існує. І чимало людей, які говорять про Бога, кажуть: «Я не вірю в Бога; я не вірю, що існує Бог.» Тобто, вони у цьому питанні, так би мовити, дотримуються атеїстичного світогляду. Але відповідь на це питання, як ми казали вище, формує всю решту відповідей. Тут важливо зберегти ось цю логічну послідовність. Дуже важливо, щоб наш світогляд відповідав самому собі, щоб він не заперечував самого себе. Тож, коли людина обстоює позицію, що Бога немає, то вона буде формувати й інші відповіді. Проте вона не єдина. Можливо, в нашій країні така позиція поширена, але не єдина, що є.

І друга відповідь щодо існування Бога також дуже поширена в світі, котру ми називаємо **пантеїзмом**. І пантеїзм проголошує, що *παν* — усе і *θεός* — Бог, тобто, все є Бог. Пантеїзм каже про те, що все, що існує – це є Бог, Іншими словами, існує тільки Бог, і нічого крім нього немає. Можливо для нас українськомовної населення землі трохи незвично так думати, і для нас здається ця думка абсурдною. Але вона для нас незвично, бо ми була саме так сформовані батьками, школою зовсім з іншим світобаченням, цілком з іншою відповіддю. Але на диво більшість жителів землі дотримується пантеїстичного світогляду. Якщо взяти чисельність населення землі на сьогодні, то швидше за все більша половина нині, більш усвідомлено чи ні, дотримується пантеїстичного світогляду. Тобто, існує лише бог. І тільки він єдино реальною особою, яка існує, і ми частина цього бога: дерева за вікном – також частина цього бога, письмовий стіл, за яким ми працюємо – також частина цього бога. І я, і ви – частина цього бога, який існує. Це друга позиція. Її дотримання формуватиме відповіді на решту питань у житті, а також формування нашого світобачення, погляду в цілому на життя.

Третя позиція також популярна. На мою думку, на пострадянському просторі вона, напевно, найбільш поширена, ніж пантеїзм, і міркую, що найбільш популярна, ніж атеїзм – це позиція **політеїзма**. І, можливо, ви здивуєтесь, що я називаю її

популярною. Але якщо ми подивимося на суть політеїзму, то саме більшість людей нашого суспільства постатеїстичного, пострадянського простору дотримуються політеїстичних поглядів. Що таке політеїзм? *θεός* як ми знаємо, означає «бог», префікс *πολύς* означає «численний», тобто, багато богів, і ця позиція, ця відповідь каже про те, що існує чимало богів. Звісно, що вони обмежені різними сферами, можливо, територією, можливо, областю відповідальності, можливо, вони є богами якоїсь народності чи національності, але їх багато й вони різні. Завважте, як політеїстичний світогляд формує найчастіше загальнонародне просте розуміння православ'я, коли є сила святих, які відповідальні за свою сферу діяльності. Наприклад, ви, як студент, потрапляєте в зону відповідальності святої Тетяни, яка є покровителькою всіх учнів. І багато студентів намагаються якось молитися чи ставити свічку, чи в якийсь інший спосіб задобрити Тетяну, яка, по-суті в цьому світогляді є якимось божком, що відповідає за освіту. Чимало моряків намагаються задобрити святого Миколу, який є покровителем усіх мандрівників на морі. І так далі, і таке інше. Тож, на мою думку, політеїзм вельми активно продовжує впливати на мислення людей пострадянського простору. Тож, політеїзм – це багатобожжя. Ми сьогодні ще побачимо, як він впливає на інші відповіді на інші питання.

І четверта група, яка дуже просто відповідає на питання про існування Бога. Бог – це справді реальна Особа. І ця група називається **теїзмом**: *θεός* – Бог. До цієї групи належать три релігії в наші дні, це – християнство, юдаїзм та іслам. Завважте, що різницю: атеїзм проголошує, що Бога немає, теїзм стверджує, що Бог існує як Особа; пантеїзм каже, що все, що існує – це бог, теїзм говорить, що Бог існує як Творець, відокремлений від Свого творива. Всесвіт і Бог – це не одне й теж. Наявний фізичний світ і Бог – це не частини одного наявного Бога. Й водночас, коли політеїзм каже, що богів є багато і різних, вони обмежені, теїзм говорить, що Бог один, і Він є Всемогутнім, Який є всезнавцем, Який понад усе, тобто абсолютна досконала Особа. І ось у такий спосіб, відповідаючи по-різному на це головне питання – чи існує Бог? – ми закладаємо дуже різний підмурівок для наступних відповідей на решту запитань. І в залежності від того, як ми відповіли на це перше запитання будуть абсолютно різні напрями і різні відповіді на всю решту запитань.